

MEJRA FEJSTIČ

Mariborčanka Mejra Fejstič je sposobna, učinkovita in atraktivna doktorica ekonomije, ki je pred nekaj leti zasedala mesto viceguvernerke Banke Slovenije. Predsednik države Borut Pahor je na začetku leta k prijavi znova povabil kandidate/ke za to ugledno službo. Prijavila se je tudi lepa Mejra, ki trenutno predava na mariborski ekonomski fakulteti. Vendar to, da je doktorica ekonomije sposobna in vsestranska ženska, ki je v mladosti najraje prebirala tekste Nikole Tesle in Alberta Einsteina, ni dovolj za mesto viceguvernerja v naši matični banki. Kandidati za to službo morajo v parlamentu namreč dobiti tudi zadostno politično podporo, kar ni tako preprosto, zlasti v teh dneh žgočih parlamentarnih nesoglasij.

KATARINA KEČEK, FOTO: MIRAN JURŠIČ

Ste ženska več talentov, ekonomistka, umetniška duša, vodite galerijo pokojnega očeta, predavate na Ekonomski fakulteti v Mariboru. Koliko ur mora imeti vaš dan, da opravite vse, kar imate v načrtu?

Vse je v organizaciji dneva in disciplini. Zjutraj joga, fitnes, raztegovalne in dihalne vaje, kratka meditacija, pasja toaleta. Brez »bluzenja« po stanovanju. Največ časa ljudje porabijo, ko ždijo na različnih omrežjih. Potrata časa in energije. Imam ozek krog ljudi, ki so mi blizu, njim namenjam veliko časa. Šport

in narava sta zame sprostitev in tam dobim odgovore, ki jih potrebujem za svoje delo. Pride pa tudi kakšen dan, ko lenarim in počivam. Tudi to je treba občasno. Po očetovi smrti sva z mamo Nevenko naredili več aktivnosti v spomin na očeta. Že pred leti sva se odločili, da so preostale umetnine muzejska zbirka. Starša Nevenka in Smail sta skupaj ustanovila galerijo že v bivši Jugoslaviji. Moja starša sta dala mestu Maribor pečat kulturološkega pridiha, bila sta nerazdružljiv tandem, mama operativna, oče pa vizionar.

Mama Nevenka je znala slediti očetu Smailu in tudi brzdati njegove ideje v manjši obseg, da sta lahko uresničila idejo. Predana humanista do konca.

Kako vse to usklajujete? Po vaših objavah na družbenih omrežjih vidim, da ste veliko na Pohorju, da ste aktivni, velika ljubiteljica živali, zlasti psov.

Pohorje je moja gonilna sila in akumulator. Potrebujem ga od nekdaj. V gimnaziji in na fakulteti sem se v pohorskih gozdovih pri-

SEM PERFE

Holokavst se je po drugi svetovni vojni prenesel na rejene živali za mesno hrano. Večinoma so pogoji brutalni in ne sodijo v človeštvo. Koliko je izživljanja nad živalmi. Nedopustno.

KACIONISTKA

Starša sta od mene zahtevala vedno več, češ saj ti to zmoreš, več kot drugi, moraš biti za zgled, da razviješ svoje potenciale.

pravljala tudi na izpite. Skočim gor in dol s pasjo ekipo in potem delo. Akademsko svoboda mi omogoča, da sama razporejам svoj čas. Ostali sta mi še dve psički, nemškega ovčarja več nimam. Moji psi so vedno bili del družine, vključeni v vse športne aktivnosti, smučanje, tek, morje, čoln, Alpe, bivanje po bivačkih v gorah itd. Vse uskladim, ker sem perfekcionista in enostavna oseba, ne vidim težav v logistiki in ker mi nič ni težko narediti. Vse z nasmeškom, v smislu: saj ni težav, kako bomo to rešili. Vedno je pomemben odnos do vsega, kar počnemo. Kot dvojčica zvedavo stopam skozi življenje in učinkovito počnem več stvari hkrati.

Ste lepa, atraktivna ženska. Vam je lepota v bančništvu kaj pomagala ali ravno nasprotno? Obe veva, da se od lepih žensk ne pričakuje kaj preveč pametnega. Včasih je lahko to celo moteče.

Vračam kompliment tudi vam. Lepota seva iz notranjosti, iz duše, iz misli in naravnosti. Moč in intelekt pa sijeta iz oči. Oboje gre skupaj, lepota in intelekt, saj to daje dodatno moč in uspešnost ter nedostopnost in spoštovanje.

Ste veganka. Že dolgo? Nekoč ste rekli, da se holokavst po drugi svetovni vojni ni končal, le na živali se je prenesel. Močna izjava, moram reči. Še vedno tako mislite?

Da. Holokavst se je po drugi svetovni vojni prenesel na rejne živali za mesno hrano. Večinoma so pogoji brutalni in ne sodijo v človeštvo. Koliko je izžvljanja nad živalmi. Nedopustno. Živali so čuteča bitja. Nimam pa težav s prosto rejo in s humanim zakolom. Že kot otrok sem se upirala mesni hrani, ker mi ni ustrezala, meso mi je jemalo energijo. Sem skoraj veganka, vegetarijanka pa že dolgo, vsaj 17 let. Noben ekstremizem ni dober. Občasno pojem na morju tudi ribe, ker to spada v makrobiotsko prehrano. Če bi vsi ljudje uživali meso in ribe v količinah, ki ustrezajo medicinski prehranski piramidi, ne bi potrebovali nobene mesne farne in morja ne bi bila izčrpana. Tako pa človek z nezdravo in neuravnoteženo prehrano uničuje okolje in samega sebe. Prehranske navade so zgrešene, prevladuje meso, ki bi moralo biti zastopano za uravnoteženo prehrano v najmanjšem deležu. Zato je tudi toliko boleznih, debelosti in zakisanosti telesa, agresije. Kar vnašaš v telo, to tudi oddajaš v okolje.

Pravijo, da ste učinkoviti, deloholičarka, da ste vizionarka. Za vas beseda nemožne ne obstaja. Ste entuziastka, a ste lahko zaradi vsega tega baje tudi naporni ...

Vse počnem z navdihom, ta mi daje uspeh. Gledam sistemsko na vse posamezne stvari, rešitve, ukrepe, kaj pomenijo za sistem kot celoto. Poznam podrobnosti, vendar se ne izgubljam v njih. Sama rečem zase, da sem lahko »naporna« v smislu, da mi pogosto ljudje težje sledijo, ker vidim rešitve, ko drugi niti problema niso zaznali. Veliko operativnega dela naredim sama, ker drugi ne zmorejo. Ta lastnost je velika prednost. Pokojni oče je bil takšen, mama ga je podpirala pri tem.

Vaša družina Festić ima dolgo mariborsko zgodovino, čeprav so vaše korenine bosanske. Nekje sem prebrala podatek, da imate dokazila, da vaša družina izvira iz leta 1213. Vam veliko pomeni, da veste, od kod prihajate in kdo so bili vaši predniki?

To sploh ni pomembno, pomembno je le, kakšen je kdo kot človek in kaj prinaša koristnega družbi. Mojo vejo prednikov najdemo v zgodovinskih knjigah nemškega avtorja dr. Karla Scheimpfluga iz leta 1895, družinski grb iz leta 1213. Največja izseljevanja očetov

To ni odgovornost Banke Slovenije. Banka Slovenije je na tiskovnih konferencah že leta 2006 javno opozarjala, naj ljudje ne jemljejo posojil v frankih in naj naredijo konverzijo v evre.

vih prednikov so bila za časa vladavine Matije Korvina, ki je vladal med letoma 1458 in 1490. Zanimivo je le to, kako so se narodi preseljevali skozi stoletja po Evropi, moji predniki so se razseljevali v Severno Italijo, na Madžarsko in na Dunaj. Na Dunaju je palača s tem priimkom, v severni Italiji grad. Predniki izhajajo iz jugovzhodne Hrvaške, kar je današnje ozemlje Hercegovine.

Izhajate iz ugledne mariborske družine, vaš oče je imel v Mariboru umetnostno galerijo, bil je tudi cenjen novinar in častni konzul BiH. Se vam zdi, da ste imeli zato privilegirano otroštvo, oziroma če rečem drugače, da ste imeli v otroštvu več kot drugi otroci?

Nikakor. To zahteva še več odgovornosti in biti zgled drugim, pomeni tudi omejitve. Starša sta od mene zahtevala vedno več, češ saj ti to zmoraš, več kot drugi, moraš biti za zgled, da razviješ svoje potenciale. To je kvečjemu

breme, ker nisi več anonimna. Starša sta me vzgajala asketsko, skromnost je vrlina, manj je več. Hvaležna sem obema za vse izkušnje, sicer ne bi bila takšna oseba, kot sem zdaj.

Šolali ste se v Sloveniji, tujini ... Doktorirali ste iz monetarne politike v Nemčiji, bili ste viceguvernerka Banke Slovenije. Ne glede na to, da imate veliko posluha za umetnost, ste se vseeno odločili za ekonomijo. Je bila to za vas varna izbira študija?

Nekako tako. Iskreno povedano, študij sem si pustila »vsiliti« od očeta. Moj izbor so bili medicina, veterina, fizika, igranje. Sem naravoslovka po naturi, tako tudi razmišljam in delujem, sem tehnični tip, zato sem ekonomijo mimogrede naredila. Monetarna ekonomija, finance, bančništvo znotraj tega, makroekonomija so moja habilitacijska področja. In seveda matematizacija ekonomije, brez tega ne gre, govoriti nekaj v prazno.

Študirali in kariero ste gradili ravno v letih velikih balkanskih premikov in nacionalnih razprtij. Sta vas vaše ime in priimek ovirala pri kariernem vzponu?

Nikakor. Slovenija je čudovita dežela, najlepša zame, pravim, da je Slovenija srčna čakra sveta. In res je. Ne bi mogla živeti južneje, tudi starša sta zaljubljena v Slovenijo, jaz sem tu rojena. Pa niti na Dunaju, kjer sem živela in delala, ni bilo razlik. Saj smo vsi bili nekoč Avstro-Ogrska. Znanje in karakterne lastnosti dajejo spoštovanje v družbi, doprinos k družbi.

Bili ste viceguvernerka Banke Slovenije, znova se potegujete za ta položaj. Verjetno vam je ta služba všeč. Zakaj?

Na polno zaživim šele v ekstremnih pogojih in dam vse od sebe, takrat šele čutim utrip življenja. Več se dogaja, bolj sem učinkovita in uživam v delu. Na univerzi je vse tako ustaljeno in brez pritiska, to me dolgočasi. In drugič, specializacijo imam iz monetarne ekonomije, bančništva, kar sem delala na Dunaju, kot tudi izkušnje, ki največ štejejo. Zato je logično, da me vleče nazaj v prakso.

Kaj vas vleče na Banko Slovenije: dobra plača, pravijo, da je plača 12.600 evrov, občutek moči ali vam morda ekonomska dogajanja pri nas in po svetu dvigujejo adrenalin?

Ekonomska dogajanja me ne pustijo ravnodušne. Zmorem veliko več kot poučevati, svetovati in pisati članke, zato me je škoda, da družbi ne bi dala več sebe. Veliko je odprtih zadev v Sloveniji, ki jih je treba rešiti z minimalnim kolateralnim stroškom. Na univerzi imam dobro plačo, dohodke iz projektov,

akademsko svobodo, tako da sem glede tega zdaj na boljšem.

0 Verjamem, da v času pandemije podrobno spremljate politična in ekonomska dogajanja po svetu. Ne moreva mimo tega, da zaradi virusa tonejo vsa gospodarstva, tudi slovensko plitko diha na škrge. Kakšne so vaše napovedi, številni analitiki napovedujejo veliko gospodarsko krizo v prihodnjih letih, pričakuje se pospešena inflacija ...

Koronska kriza je specifična, ker smo imeli zaprtje gospodarstva. Sledila bosta postopno okrevanje in postopno vračanje v normalnost. Vpetost Slovenije v mednarodno proizvodno verigo in gospodarsko rast sta dejavnika globalnega okolja. Vlada tudi sprejema ustrezne ukrepe za blažitev posledic krize. Inflacija pa je odvisna tudi od tega, koliko dodatne gotovine v obtoku se preljuje v kreditno rast in koliko je regulatornih likvidnostnih rezerv, kar pomeni, da ta del ne kroži v gospodarstvu. Inflacija je prav tako odvisna od faze gospodarskega cikla. Slovenija je zelo odvisna – kot malo gospodarstvo – od tujine in cen na trgu surovin, energentov, denarne politike evroobmočja.

0 Za Slovenijo nekako velja (tudi druge države niso izjema), da so vsi finančniki in bančniki povezani s politiko, ker drugače ne gre. Ali – kako naj drugače rečem – roka roko umije. Tudi v vaši karieri se pojavljajo afere, na primer nakup stanovanja z gotovino, dogovarjanje z različnimi političnimi strankami, mediji ... Ne morem, da ne bi omenila medijskih zapisov iz preteklosti. Za vas pravijo tudi, da ste blizu Kučanovemu klanu. Kako gledate na te medijske zapise?

Nič od tega ne drži. V mojem življenju ni afer, ne profesionalnih in ne zasebnih. Že kot deklica sem rekla očetu, v mojem življenju ne bo nepravilnosti, ker bom javna osebnost in moram imeti čistino. Tako tudi je. Kako svoboden je človek, ki mu ni kaj »očitati in najti«. Izjemen občutek zadovoljstva je to. Medijski linči po naročilu in pisanje laži »po potrebi« so pogosta folklorja v našem prostoru. V resnih medijih o meni ne morete zaslediti nič slabega, prav nasprotno. Zoper pisce nebuloz sem vložila tožbo na sodišču v Ljubljani in takoj smo se zunajsodno poravnali. Članki so bili umaknjeni, z umikom člankov z Googleove »črne luknje« pa se mi ne da ukvarjati, je kar nekaj obrazcev za izpolniti, poiskati vse domene itd. Raje grem na Pohorje, kolo, konja, gore itd. Glede poznanstev – moj pokojni oče je bil javna osebnost, poznal in družil se je z vsemi politikami, prejšnjega in sedanjega

sistema, tako levimi kot desnimi, bil je v središču dogajanja. Slovenija je majhna in skoraj vsi se poznamo.

0 Večkrat ste opozarjali na slabe prakse v naših bankah, ki delijo posojila, odobrena na podlagi političnih zvez, poznanstev in nepotizma. Ta dejstva so večkrat potrdile tudi inšpekcijske službe pri pregledu bančnega sistema. Ugotovili so, da so bila posojila velikokrat odobrena kljub pomanjkljivi dokumentaciji in nezadostni analizi posojilojemalcev. Če malo obrnem tale vaša opozorila, v tem vašem stavku vidim skriti namig, da dejanski sovražnik Slovenije ni politika, temveč tiste banke, ki s tovrstnimi posojili podpirajo slabe prakse v Sloveniji. S tem spodkopavajo pošten bančni sistem, izigravajo zakone, ustvarjajo se privilegirani in nepriviligirani komitenti bank ...

Že kot deklica sem rekla očetu, v mojem življenju ne bo nepravilnosti, ker bom javna osebnost in moram imeti čistino. Tako tudi je. Kako svoboden je človek, ki mu ni kaj »očitati in najti«.

Prejšnja finančna kriza po letu 2007 je bila posledica pregrevanja gospodarstev, prevelike porabe, prehitre rasti posojil glede na depozite, neustrezne strukture virov podjetij in bank, padca izvoza. V Sloveniji je privatizacija potekala v letih, ko smo »uvozili« krizo globalnega okolja, žal je privatizacija, ki je potekala na osnovi sprejetih zakonov že v 90. letih in pozneje sprejetih zakonov, sovpadala s finančno krizo najrazvitejših držav sveta. Tako je padec izvoza zmanjšal prihodke podjetij, ki so postala nesposobna vračati posojila, zamude pri vračanju posojil so zahtevale unovčitev zavarovanj, delnic in nepremičnin, ki so bile bankam dane v zastavo, borzni indeksi so upadli in vrednost neodplačanih posojil je bila višja od vrednosti delnic, tako so nastajale izgube. Hkrati pa je nezmožnost unovčitve zavarovanj povečevala izgube bank. Pri vsem tem pa je bilo po letu 2007 veliko gotovine v obtoku evrskega sistema, sprostiti so se tudi standardi glede višine rezervacij in prišlo je do zapadlosti vrednostnih papirjev centralne banke. Splet neugodnih okoliščin. Krizi se ni

bilo mogoče izogniti. Nova regulativa evroobmočja je povečala nadzor bank in okrepiła funkcijo skladnosti poslovanja bank. Slaba praksa je rezultirala v novem Zakonu o bančništvu in večjih pooblastilih centralnih bank.

0 Zaradi zavajajoče in agresivne poslovne prakse je bila na Tržni inšpektorat RS in Banko Slovenije poslana prijava kršitev zoper 10 različnih bank in njihovo interesno združenje, Združenje bank Slovenije (ZBS). Prijava se nanaša na smernice za ureditev razmerij med bankami in posojilojemalci v frankih. Države, kot so Hrvaška, Španija, Madžarska, Poljska so z zakonom uredile rekonverzijo posojil v švicarskih frankih. Kdaj bo Banka Slovenije odgovarjala zaradi opustitve nadzora nad trženjem stanovanjskih posojil v frankih?

To ni odgovornost Banke Slovenije. Banka Slovenije je na tiskovnih konferencah že leta 2006 javno opozarjala, naj ljudje ne jemljejo posojil v frankih oziroma naj naredijo konverzijo v evre. Poslovne banke so bile dolžne komitente opozoriti na tečajno tveganje, dati v podpis izjave o tečajnem tveganju, če domača valuta (evro) izgublja vrednost. Odgovarjajo lahko le poslovne banke, ki nimajo podpisanih izjav o tečajnem tveganju. Pri nas so primeri, ki pomenijo velike stiske, so pa tudi primeri špekulacij. Ljudje, ki so jemali posojila v japonskih jeni v Avstriji v 90. letih, pa so profitirali, ker je japonski jen devalviral. Posojilo v tuji valuti je vedno špekulacija. Komitent bi moral spremljati gibanja tečajev, stanje v plačilni bilanci, javni dolg, zadolženost držav, da bi lahko ocenil tečajno dinamiko.

0 Švedska je napovedala, da bo z letom 2050 ukinila fizični denar. Ves plačilni promet naj bi potekal s kreditnimi karticami in prek spletnega poslovanja. Ko se bo to izpeljalo, in če bodo tudi druge države EU sledile temu, kaj lahko pričakujemo? Totalni nadzor nad vsakim našim gibanjem, nakupom ali kar našim celotnim življenjem? Kaj menite o odpravi fizičnega denarja?

Brezgotovinska družba zahteva tudi tehnično opremljenost vseh prodajalcev za izvedbo brezgotovinskih transakcij. Vprašanje je, koliko ta oprema stane za manjše prodajalce. Osebo mi je blizu in ljubše brezgotovinsko poslovanje, ki je preprosto in bolj priročno. Pregledna je tudi poraba denarja. Sledljivost gibanja ljudi pa je seveda večja. Tudi to me ne moti. Miru in tišini prisluhnem v gozdu, gorah, morju, naravi brez telefona in brez plačilnih kartic.

”
Osebno mi je blizu in
ubše brezgotovinsko
poslovanje, ki je
preprosto in bolj priročno.
Pregledna je tudi poraba
denarja. Sledljivost
gibanja ljudi pa je seveda
večja. Tudi to me ne moti.
Miru in tišini prisluhnem
v gozdu, gorah, morju,
naravi brez telefona in
brez plačilnih kartic.

